

Sosiaali- ja terveyspoliittinen ajankohtaiskatsaus

Toiminnanjohtaja

Riitta Särkelä

13.12.2010 ylimääräinen liittokokous

Esityksen ytimet

- ♡ Hyvinvointimallimme menestys, mutta vuotaa
- ♡ Sosiaali- ja terveysturvapalvelujen järjestäminen ja rahoitus tulevaisuudessa
- ♡ Järjestöjen asema tulevaisuudessa
- ♡ Tulevaan hallitusohjelmaan vaikuttaminen

I

Hyvinvointimallimme menestys, mutta vuotaa

Hyvinvointierot kasvaneet

- ♥ Ihmisten kokonaishyvinvointi kohentunut 1997-
- ♥ Väestöryhmien väliset ja sisäiset hyvinvointierot kasvaneet
- ♥ Vuonna 2010 Suomessa 700 000 köyhyysrajan alapuolella elävää, 151 000 lasta köyhyydessä
- ♥ Köyhyysriskissä 900 000 (tulot, aineellinen puute, työttömyys)
- ♥ 10 000 lasta pudonnut ulos koulujärjestelmästä
- ♥ Sosioekonomiset terveyserot erittäin suuret: esim. 30 vuotta täyttäneiden kuolleisuus kasvaa tasaisesti tulojen pienentyessä

Hyvinvointierot kasvaneet ²

- ♡ Sosiaalibarometri 2010: heikoilla 20 vuoden ajan päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivät ja pitkäaikaistyöttömät sekä ne, joilla ongelmat kasautuvat
- ♡ Palvelujärjestelmä suurissa vaikeuksissa näiden ihmisryhmien auttamisessa
- ♡ Vahvat oikeudet turvaavat suurten väestöryhmien palveluja
- ♡ Kuntien välillä suurimmat erot 12 vuoteen sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuudessa vs. yhdenvertaisuus PL
- ♡ Universaalien rinnalle kohdennettujen toimien tarve

STKL

Sosiaali- ja terveysturvapalveluissa käännös heikompaan 2010

- ♡ Kunnat taloudellisissa vaikeuksissa ja sosiaali- ja terveysturvapalvelut kyetään turvaamaan hyvin tai melko hyvin runsaassa 60%:ssa alueita
- ♡ Sosiaalipalvelujen turvaamisedellytykset heikentyvät v.2010 yli neljäsosalla ja perusterveydenhuollon kolmasosalla alueista
- ♡ Palvelujen vähentäminen on käynnistynyt, myös juustohöylä → riskinä edellisen laman virheiden toisto
- ♡ Samanaikaisesti taantuma on kasvattanut palvelutarpeita
- ♡ Riskinä uuden syrjäytyneiden ryhmän syntyminen; erityisesti nuoret ja jo aiemmin heikoimmassa asemassa olleet

(Lähde: Sosiaalibarometri 2010)

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ja rahoitus tulevaisuudessa

✦ STKL Paras tuottanut hyvää ja huonoa

- ♡ Palvelujärjestelmä monimutkaistunut, sosiaalipalvelut pirstoutuneet, sote-yhteys puutteellinen, ihmisten tiedonpuute palveluista
- ♡ Nykyistä laajempien toiminta-alueiden ja väestöpohjien kannatus kasvaa, suuret alueet kyenneet turvaamaan palvelut paremmin
- ♡ Eri näkemyksiä tulevasta mallista (kunnat - muu taho, järjestämisvastuu, rahoitus)
- ♡ Terveysturvan huolto kannattaa vahvemmin maakunnallisia sosiaali- ja terveysturva-alueita, sosiaalijohto vahvoja peruskuntia tai sote-alueita
- ♡ Miten järjestöt asettuvat uuteen? (Lähde: Sosiaalibarometri 2010)

Verorahoitteisuus ja kuntien järjestämisvastuu

- ♥ Tulevissa linjauksissa STKL:n näkemyksen mukaan tulee olla lähtökohtana verorahoitteisuus ja kuntien järjestämisvastuu
- ♥ Vahvat peruskunnat tavoitteena
- ♥ Haja-asutusalueet maakunnallinen kunta? (ei siis maakuntamalli)
- ♥ Metropolialueen haasteet omansa

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteys

- ♡ Sosiaali- ja terveydenhuolto muodostavat kokonaisuuden, josta tulee huolehtia → toimintatapojen uudistaminen ja aito yhteys, kustannussäästöt
- ♡ Keskittymällä vain terveydenhuoltoon ja sen rahoitukseen kasvatetaan kustannuksia vrt. kv. tieto
- ♡ Terveyseroihin vaikutetaan sosiaalisen kautta
- ♡ Mitä on sosiaali- ja terveydenhuollon tehokkuus?
- ♡ Tietopohjan ja tutkimuksen vajeet

Oikeudet ja heikomprien suoja

- ♡ PL lähtökohdat; mikä niiden tulkinta, mihin on oikeus?
- ♡ Oikeudet ja sitten rahoitusratkaisut vai rahoitusratkaisut, joilla kavennetaan vaivihkaa oikeuksia?
- ♡ Valinnanvapauden harha: onko palveluja, mistä voit valita, mitkä resurssit valita
- ♡ Verorahoitteiset järjestelmät tasanneet hyvinvointieroja paremmin - tästä ei tule luopua
- ♡ Oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus

Asiakaslähtöisyys ohjaavaksi periaatteeksi

- ♡ Kuntalaisten ja asiakkaiden osallisuus puutteellista
- ♡ Palautejärjestelmät toimivat vajavaisesti (Sosiaalibarometri 2010)
- ♡ Asiakaslähtöisyydestä kaukana, lainsäädäntö hyvä
- ♡ Uudistuminen edellyttää katseen kääntämistä asiakkaaseen, palvelujen käyttäjään, kuntalaiseen järjestelmän sijaan → kulttuurin muutos
- ♡ Luottamus ihmisten asiantuntemukseen ja kokemusasiantuntijuuteen ammatillisen rinnalla
- ♡ Ihmisten voimavarat käyttöön
- ♡ Ehyet palveluprosessit esim. palvelusuunnitelmat

Eri tahojen roolit ja vastuut

- ♡ Julkinen vastuu ohentunut, vastuuta ihmisille itselleen ja markkinat tulleet merkittäväksi toimijaksi
- ♡ Mikä on julkisen vastuu jatkossa? Vrt. PL 19§
- ♡ Sosiaali- ja terveydenhuollossa ei ole toimivia markkinoita
→ mitä päästetään markkinoille, missä tarvitaan suojaamista, mikä yritysten rooli jatkossa?
- ♡ Järjestöt tuottavat sosiaalipalveluista n.20 % ja terveystal-veluista 5%: mikä on järjestöjen toimintatila jatkossa?
- ♡ Onko yhteiskunnallisista yrityksistä apua?
- ♡ Ihmisten oma vastuu: Euroopan korkeimmat asiakasmaksut jo nyt, mitä oman vastuun lisääminen tarkoittaa?

Demokraattinen päätöksenteko ja ihmisten vaikuttamismahdollisuus

- ♥ Ihmisten vaikutusmahdollisuudet ja niiden puute yksi kriittinen kipukohta
- ♥ Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuottamisen tulee olla demokraattisessa ohjauksessa ja kontrollissa
- ♥ Onko harhaa, että tilaajan-tuottajan erottaminen tuottaa hyötyjä? Väestöpohja & tuottajien määrä, liitännäiskustannukset

III

Järjestöjen asema ja rooli tulevaisuudessa?

Järjestöt korvaamattomia

- ♥ Järjestöt rakentavat paikallisyhteisöjä, kuulumista johonkin ja korvaamatonta tukea
- ♥ Sosiaali- ja terveysjärjestöissä toimii lähes miljoona ihmistä, vapaaehtois- ja vertaistoinnassa 600 000, vapaaehtoisten työpanos vastaa 21 000 henkilötyövuotta
- ♥ Järjestöihin osallistuminen edelleen aktiivista ja uusia järjestöjä syntyy
- ♥ Kuntien ja järjestöjen yhteistyö laajaa, mutta järjestöjen ääni kuuluu kunnissa huonosti

(lähde Järjestöbarometrit 2008 ja 2009)

Järjestöjen kovat haasteet ¹

- ♡ Yleishyödyllisen ja elinkeinotoiminnan raja
- ♡ KANE 10/2007 – 10/2011
- ♡ Julkinen valta vahvasti, ainakin retoriikan tasolla, sitoutunut turvaamaan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset
- ♡ Valtioneuvoston periaatepäätös 2007 kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä
- ♡ Hallituksen iltakoululinjaukset helmikuussa 2010
→ työ vasta alussa, neuvottelukunnassa vahva va-
kaumus: työtä tulee jatkaa tulevalla hallituskau-
della

Järjestöjen kovat haasteet ²

- ♡ Kansalaisaktiivisuuden muutos
- ♡ Järjestöjen heikentyneet talousnäköymät:
 - 23% järjestöistä taloudellista tilannettaan melko huonona tai huonona, yli kolmannes arvioi sen huononevan vuoden kuluessa
 - 27% arvioi toimintansa olevan supistumassa
 - 22% ennakoi henkilöstösupistuksia 12 kk aikana
- ♡ Järjestöjen palvelutoiminta pulmissa
- ♡ Sote-palvelut nopeasti keskittymässä suurille yrityksille
- ♡ Kuntien avustukset yhdistyksille vähentyneet ja tilat kallistuneet
(Järjestöbarometri 2010)

Mitä seuraa ja tarvitaan?

- ♥ Järjestöillä ei ole entiseen tapaan mahdollisuutta toimia puskurina uusiin tarpeisiin
- ♥ Kilpailuttamiselle tarvitaan rajoja, kumppanuuksien kehittämisellä kiire
- ♥ Kuntien kannalta on kestävä ratkaisu avustaa paikallisyhdistyksiä ja tarjota niille tiloja
- ♥ Rahapelimonopoliin turvaaminen ja säilyminen on välttämätöntä
- ♥ Raha-automaattiyhdistyksen rahoitus on sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan edellytys: varmistaa välttämättömän arjen avun monille ihmisille

IV

Hallitusohjelmaan vaikuttaminen

Vaikuttaminen ja välineet

- ♡ Kolmen keskusjärjestön laatimat järjestöjen yhteiset hallitusohjelmataavoitteet
- ♡ Yhteinen työ keskustelun herättämiseksi ennen vaaleja sosiaali- ja terveystieteellisistä teemoista
 - 1.3.2010 Vaalipaneeli
 - Tilaisuudet alueilla
 - Kirjoitukset maakuntalehdissä ja ulostulot maakuntaradioissa
 - ”köyhän miehen vaalikone”-kortit
- ♡ Vaikuttaminen puolueisiin ja hallitusohjelman kirjoittajiin

**Hallitusohjelmaan vaikuttaminen
on yhteinen ponnistuksemme!**

Kiitos!

